

(1) בראשית פרק ז

- (ג) וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרֵי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַה':
(ד) וְהֶבֶל הֵבִיא גַם הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוּ וּמִחֲלִבְהֶן וַיִּשַׁע ה' אֶל הֶבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ:
(ה) וְאֶל קַיִן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו:
(ו) וַיֹּאמֶר ה' אֶל קַיִן לָמָּה חָרָה לְךָ וְלָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ:
(ז) הֲלוֹא אִם תֵּיטִיב שְׂאֵת וְאִם לֹא תֵיטִיב לִפְתַּח חַטָּאת רֵבִץ וְאֵלֶיךָ תִּשְׁוֹקְתוּ וְאַתָּה תִּמְשָׁל בּוֹ:
(ח) וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי בִּהְיוֹתָם בַּשָּׂדֶה וַיִּקָּם קַיִן אֶל הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ:

(2) מדרש רבה בראשית פרשה כב פסקה ז

ויאמר קין אל הבל אחיו ויהי בהיותם וגו' על מה היו מדיינים אמרו בואו ונחלוק את העולם אחד נטל הקרקעות ואחד נטל את המטלטלין דין אמר ארעא דאת קאים עליה דידי ודין אמר מה דאת לביש דידי דין אמר חלוץ ודין אמר פרח מתוך כך ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר שניהם נטלו את הקרקעות ושניהן נטלו את המטלטלין ועל מה היו מדיינים אלא זה אומר בתחומי בהמ"ק נבנה וזה אומר בתחומי בהמ"ק נבנה שנא' ויהי בהיותם בשדה ואין שדה אלא בהמ"ק היך מה דאת אמר (מיכה ג) ציון שדה תחרש ומתוך כך (בראשית ד) ויקם קין אל הבל אחיו וגו' יהודה בר אמי אמר על חוה הראשונה היו מדיינים אמר רבי איבו חוה הראשונה חזרה לעפרה ועל מה היו מדיינים אמר רבי הונא תאומה יתירה נולדה עם הבל זה אומר אני נוטלה שאני בכור וזה אומר אני נוטלה שנולדה עמי ומתוך כך ויקם קין:

(3) תרגום ירושלמי על בראשית פרק ז פסוק ח

ואמר קין להבל אחוי איתא ונפוק לאפי ברא והוה כד נפקו תרויהון לאפי ברא עני קין ואמר להבל אחוי לית דין ולית דיין ולית עלם אוחרן ולא למתן אגר טב לצדיקיא ולא לאתפרע מן רשיעיא ולא ברחמין איתברי עלמא ולא ברחמין הוא מדבר מן בגלל מה איתקבל קורבנך מינך ברעו ומני לא אתקבל ברעוא

(4) עני הבל ואמר לקין אית דין ואית דיין ואית עלם אוחרן ואית תמן אגר טב לצדיקיא ולאיתפרע מרשיעיא וברחמין איתברי עלמא וברחמין הוא מדבר ברם בפירי עובדין טבין הוא מדבר על דהוון עובדיי תקנין מן דיךך איתקבל קרבני מני ברעוא ומינך לא אתקבל ברעוא והוון תרויהון מנצין באפי ברא וקם קין על הבל אחוי וקטל יתיה:

(5) רש"י על בראשית פרק ז פסוק ז

הלוא אם תיטיב - כתרגומו פירושו:
לפתח חטאת רובץ - לפתח קברך חטאתך שמור:
ואליך תשוקתו - של חטאת הוא יצר הרע תמיד שוקק ומתאוה להכשילך:
ואתה תמשל בו - אם תרצה תתגבר עליו:

(6) אבן עזרא על בראשית פרק ז פסוק ח

ויאמר קין - הקרוב אלי שאמר לו כל התוכחות שהוכיחו השם.

(7) מלבים על בראשית פרק ז פסוק ח

ויאמר קין. קין לא הבין דברי ה'. הוא לא השכיל כי האדם החיצוני המורכב מבשר גידין ועצמות אינו האדם האמתי רק בהמה בצורת אדם, ושהאדם האמיתי הוא האדם הפנימי השכלי המסתתר בקרבו ומנהיגו, הוא חשב שהגויה וכחותיה זה כל האדם, וכאשר שמע מפי ה' שנמצא עמו חטאת הרובץ על פתחו ומשתוקק להחטיאו ושבידו למשול בו, לא ידע על מי נאמרו הדברים ומי הוא החטאת הזוה, ואחר שלא היה בעולם רק הוא והבל אחיו, חשב שהכונה על הבל אחיו שהוא משתוקק להורידו שאולה והוא יש בכחו למשול בו. וז"ש ויאמר קין אל הבל אחיו, שאמר בלבו שכונת ה' הוא על הבל אחיו, ולכן קם עליו ויהרגהו, כפי מ"ש לו ה' שהוא ימשל בו:

(8) רד"ק על בראשית פרק ד פסוק ח

ויאמר קין אל הבל, ידמה כי לא עשה תשובה ולא התחרט בדעתו, שחשב לעשות רעה גדולה והרג את אחיו. ופירוש ויאמר קין שאמר לו התוכחות שהוכיחו האל, ואמר לו אתה גרמת לי וכיוצא בדבר הזה, והוסיף כעס ורגז. ולא קם עליו בפני אביו מיראת אביו, אבל נטר לו עד שהיו שניהם יחד בשדה, זה לרעות את צאנו וזה לעבוד אדמתו, ואז התקוטט קין עם אחיו מתוך כעס שהיה לו עליו מחמת קנאה, וקם עליו והרגו. ואל כמו על, וכן אל ההרים לא אכל (יחזקאל יח, טו) והדומים לו.

(9) רבי יוסף בכור שור על בראשית פרק ד פסוק ח

ויאמר קין אל הבל אחיו. מה שאמר לו הקב"ה. בערמה בא אליו, כי הרגיש שהיה נשמר ממנו, ואמר לו כך וכך אמר לי הקב"ה ונתפייסנו יחד, ופני לא היו לי עוד, כי הוא אמר - "למה חרה לך ולמה נפלו פניך" ופייסני, וחשב הבל שנתפייס ולא נשמר ממנו עוד. ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגו. כי לא נשמר בחרב אשר ביד קין:

(10) רמב"ן על בראשית פרק ד פסוק ח

ועל דעתי, שהוא דבק עם ויהי בהיותם בשדה, כי אמר לו נצא השדה והרג אותו שם בסתר - ויתכן שנתכוון בהריגהו שיבנה העולם ממנו, כי חשב שלא יהיה לאביו זרע אחר עוד, גם פחד שלא יהיה עיקר בנינו של עולם מאחיו שנתקבלה מנחתו:

(11) רש"י על בראשית פרק ד פסוק ח

ויאמר קין - נכנס עמו בדברי ריב ומצה להתעולל עליו להרגו ויש בזה מדרשי אגדה אך זה ישובו של מקרא:

(12) מזרחי על בראשית פרק ד פסוק ח

ויש מדרשי אגדה אך זהו ישובו של מקרא. אף על פי שכל המדרשות ההן כולן מפרשים אותו בדברי ריב, מכל מקום אין המקרא מתישב על פי אותן המדרשות. . . ואין המקרא מתישב בשום אחד מהם. שאם כן היה לו לומר, ויאמר קין אל הבל אחיו כך וכך, או שלא יאמר כלל "ויאמר קין אל הבל אחיו" מאחר שלא פירש מה שאמר לו, אבל מה שפירש הרב, "בדברי ריב סתם", די במה שאמר "ויאמר קין אל הבל אחיו" שפירש, "שעל ידי דברים שאמר לו קם והרגו" ומסתמא לא היו אלא דברי ריבות:

(13) כלי יקר על בראשית פרק ד פסוק ח

ויאמר קין אל הבל אחיו. לא נתפרש במקרא מה אמר לו. ונ"ל אמירה זה מלשון יתאמרו כל פועלי און (תהלים צד ד) שהוא לשון התפארות וכן את ה' האמרת (דברים כו יז) ור"ל כי קין התפאר עליו לאמר לי תבל ומלואה וארעא די את קאים עלה דידי הוא מיד ויקם עליו על עסקי שדה ויהרגו. ולמעלה פירשתי על עסקי שדה היינו שאמר לו בהיותך בשדה מקום שאין אנשים מצויין שמה אז לעולם לא תתעורר מעצמך אל איזו מעשה כי קרבן זה שהקרבת ממני ראית וכן עשית, ולפי זה יהיה ביאור פסוק זה ויאמר קין. שהתפאר קין לאמר אני טוב ממך כי אני הקרבתי ראשונה וממנה נמשכה ההקרבה אליך וז"ש אל הבל אחיו כי אמר אני הייתי סבה אליך כי אם לא ראית שהקרבתי לא היית מקריב כלום:

(14) ספר דברים פרק כו

(יז) אַתְּ ה' הַאֲמַרְתָּ הַיּוֹם לְהָיִיתׁ לְךָ לְאֱלֹהִים וְלָלַכְתָּ בְּדַרְכָּיו וְלִשְׁמֹר חֻקָּיו וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְלִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ: (יח) וְה' הַאֲמַרְךָ הַיּוֹם לְהָיִיתׁ לּוֹ לְעַם סֻגְלָה פְּאֶשֶׁר דָּבָר לְךָ וְלִשְׁמֹר כָּל מִצְוֹתָיו:

(15) הכתב והקבלה על בראשית פרק ד פסוק ח

אל הבל אחיו. בשביל אחיו, על מה שנשאל למה חרה לך ולמה נפלו פניך ע"ז השיב קין ואמר בשביל הבל אחיו חרה לו ונפלו פניו, ומלת אל לשון בעבור בגלל, כמו (ש"א א') אל הנער הזה התפללתי בעבור הנער. . . וכן כאן אל הבל אחיו רצונו לומר בעבור הבל, ובזה אין המקרא חסר כלום: